

VII. Poplatky.

Všecka podání na úřady politické a policejní, jakož i protokoly se stranami sepsané týkající se ohlášení nalezených věcí jsou prosty poplatků (roz. min. fin. ze dne 6. ledna 1865 č. 59326).

Nález objektivní.

I. Ve věcech tiskových.

Zastaví-li se předběžné vyšetřování zavedené pro obsah tiskopisu, nebo je-li obžalovaný při hlavním přelíčení nařízeném pro obsah tiskopisu osvobozen, jest přece povinností soudu, aby obsah tiskopisu zkoumal a shledá-li v něm objektivní povahu skutkovou, aby vyslovil dle zákona (§§ 36, 37 tisk. z.) zákaz dalšího rozšiřování tiskopisu a aby nařídil buďto úplné neb částečné zničení jeho (§ 492 tr. ř.). Tento t. zv. objektivní nález, jenž se ve případě osvobození nemá pojeti v rozsudek (rozh. kass. dv. ze 13. července 1892 č. sb. 1604), vynáší i v řízení porotním porotní soud a nikoli porotci, jichžto výrok vztahuje se jen na vinu obžalovaného. Proti t. zv. objektivnímu nálezu není přípustný žádný prostředek právní, ježto § 494 tr. ř. vypočítává ve věcech tiskových taksativně rozhodnutí, proti nimž se připouští stížnost (jinak motivy generální prokuratury k výše cit. rozhodnutí č. 1604), a obžalovanému nepřisluší proti osvobozujícímu výroku zmateční stížnost (rozh. kas. dv. ze dne 13. července 1892 č. sb. 1604).

II. Dle § 20 zákona o obchodu potravinami ze dne 16. ledna 1896 č. 89 ř. z. z r. 1897 a některými předměty spotřebními může soud, nelze-li stíhání nebo odsouzení určité osoby pro trestní čin v tomto zákoně naznačený provést, samostatně nalézt na propadnutí zboží neb náradí, jež tvoří předmět trestního činu. Proti tomuto rozhodnutí, které jest zúčastněným oznámiti, připouští se stížnost. Usnáseti se o tom náleží při soudu I. stolice radní komoře; pro stížnost platí ustanovení § 114 tr. ř.

Nalezince.

Nalezince jsou veřejné ústavy, v nichž děti nemanželských matek, které byly v porodnici porozeny, pak děti, které byly odloženy nebo pohozeny, naleznou přijetí, ošetřování a výchovu. První nalezinec byl založen r. 787 v Miláně. Ve 12. a 13. století byly přechetné nalezince v Itálii a ve Francii, po výtce duchovními řády, zřizovány. Původní účel nalezinců byl, aby zachovaly a zachraňovaly pohozené a odložené novorozence. Nalezinec, jež založil r. 1198 papež Innocenc III. (Ospedale di Santu Spiritu) vytkl si již širší působnost v tom záležející, že přijímal v zaopatření a ošetřování novorozence za tím účelem, aby předešlo se takto různým zločinům na dětech páchaným. Kdežto posud byly nalezince téměř výlučně církví a soukromou dobročinností udržovány, prohlásil je Ludvík XV. za ústavy státní. V Rakousku byl prvý nalezinec založen za císaře Josefa II. r. 1784 ve Vídni. Dnes stávají nalezince ve Vídni, Praze, Zadru, Dubrovniku, Šibeníku a Splitu. Roku 1887 bylo v těchto nalezincích 9424 dětí ošetřováno, kdežto 31898 nalézalo se jich mimo tyto ústavy. Náklad na ně obnášel 1,874.548 zl.; než v posledních letech lze pozorovati značnější úbytek ošetřovanců v nalezincích. Průměrná doba ošetřovací v těchto ústavách samých činila jenom 11 dní. Dekr. kanc. dvor. ze dne 22. října 1818 č. 22987 byly prohlášeny nalezince za státní ústavy, zák. ze dne 29. února r. 1868 č. 15 ř. z. nařízeno však, aby nalezince udržovaly a spravovaly jednotlivé země. Proti institutu nalezinců z mnohých stran se bojuje. Nikoli

neprávem poukazuje se k tomu, že nalezince, které mají v nouzi přispěti, podporují často lehkomyšlnost, nedbalým rodičům skytají příležitost, aby se zbavili starostí o výživu a vydržování dětí. Jest tudíž přední povinností správ nalezinců, aby přísně k tomu hleděly, aby dobrý účel jich nebyl poškozován, aby možnost zneužití byla vyloučena a aby se pečlivě přihlíželo na vychování nalezených dětí, aby tyto, jsouce často ve světě opuštěny, neupadly předčasně v neřesti, nýbrž aby spíše byly vychovány v řádné členy lidské společnosti.

I. Organisaace.

Organisaace nalezinců upravena jest stanovy pro ně vydanými; jsouť v nejužším spojení s porodnicemi. Z pravidla přijímají se do nalezinců děti nemanželských matek, které slehly v porodnici, pak děti, jichž nemanželské matky neočekávaně mimo porodnici slehly neb v době slehnutí onemocněly, dále děti, které byly nalezeny jako odložené nebo pohozené a konečně takové děti, které byly odevzdány ústavu ve zvláštních případech. Z pravidla jedině prvý způsob přijímání má místo. Doba zaopatření byla druhdy na 12 let stanovena, později snížena na 10 let, kdežto nyní činí doba tato v některých nalezincích šest rokův. Přijetí dítěte jest buď trvalé (na celé období zaopatřovací) buď přechodné a děje se buďto bezplatně neb úplatně. Trvalé bezplatné přijetí se propůjčí:

a) všem nemanželským dětem, které porodily matky na porodních klinikách určených veřejnému vyučování;

b) výjimkou též nemanželské děti matek, které byly na cestě do porodnice překvapeny porodem;

c) rovněž přijmou se výjimečně děti nemanželské, které mimo porodnici z chudých matek se narodily (pravidelně se schválením zemského výboru) a sice buď bezplatně nebo za jistých podmínek odpovídajících zámožnosti dotyčné obce domovské.

Dočasně přijímány bývají též nemanželské děti, které se naleznou (nalezenci v užším slova smyslu), pak děti matek, které slehly ve vězení aneb nejsou s to, aby vyživily své novorozence, jsouce nemocny neb úplně chudy. Utajení mateřství jest přísnou povinností zřízenců ústavu. Z toho lze učiniti výjimku, pokud jest to nutno ve příčině náhrady nákladu ošetřovacího. Zprávy o nalezencích udílějí se pouze na základě potvrzení vydaného při přijetí nalezencův a vlastnoručního potvrzení matek (viz stanovy vídeňského nalezince). Rodiče mají z pravidla právo, aby reklamovaly své děti u správy nalezince, než dříve musí ústavu dáti náhradu nákladu na dítě vynaloženého, ačli již dříve poplatků za ošetřování nezapavili. Než vedle toho jest volno každému, kdo dovede si zjednatí potřebných prostředků k výživě a u něhož není pochyby o dobrém způsobu života, aby převzal na sebe bezplatné ošetřování dětí z nalezince (dv. d. ze dne 29. května 1830 č. 18981). Děti možno dáti v opatrování též vlastním matkám nebo jejich příbuzným a přátelům. Dohled nad zdravím, ošetřováním, vyučováním školním a mravní výchovou dětí v opatrování daných přísluší duchovnímu správci, lékaři, obecnímu starostovi a okresnímu úřadu.

II. Náhrada nákladů ošetřovacích.

Veřejným nalezincům náleží nárok na náhradu nákladů ošetřovacích ohledně dětí, které byly přijaty v obyčejné opatrování, aniž by se byla zaplatila za ně přijímací taxa, a které patří do obce jiné země, a sice proti zemskému fondu té země, v níž dítě jest domovem anebo jížto, po-

strádajíc domovské obce, jest přikázáno jakožto tam příslušné. Aby se k platnosti mohl přivést nárok na náhradu, budtež všechny okolnosti za příčinou zjištění domovské obce dětí v opatrování přijatých do nalezince přesně vypátrány, pokud se to již nestalo při přijetí matky do porodnice (zák. ze dne 17. února 1864 č. 22 ř. z.); výsledek tohoto šetření budiž sdělen se zemským výborem té země, v níž dítě má domovskou obec. Paušální poplatek pro cizí ošetřovance nesmí se výše vyměřiti než pro příslušníky vlastní země. Zemskému výboru jiné země budiž podána do měsíce zpráva o přijetí dítěte, které bude ošetřováno na útraty toho výboru, a jest mu volno, aby dítě ve své vlastní opatrování přejal a na svůj účet zaopatřil, pokud to zdraví děcka dovolí. Veřejné nalezince mají i tam, kde tomu posud tak nebylo, přejítí do správy zemského zastupitelstva, a náklad k tomu potřebný, pokud náhrady se nedostává, budiž uhrazen z prostředků země, kde nalezinec jest (zák. ze dne 29. února 1868 č. 15 ř. z.).

III. Právní poměry nalezencův.

1. Pěstouni.

Vychovatelé nalezencův mohou si je až do dokonání 22. roku ponechatí a používati jich ku pracím polním, domácím nebo ku svému řemeslu; při tom mají vždy místní úřad, duchovní správce a otcové chudých nad tím bděti, aby s nalezencem nebylo zle nakládáno (dv. d. ze dne 1. dubna 1813 sb. p. z. sv. 40 č. 32). Toto ustanovení nesměruje k tomu, aby se snad popřálo pěstounům stálé právo nad nalezeným děckem, kterého by se ani vlastní rodičové dítěte nesměli dotknouti; naopak má nalezinec reklamovaný svými vlastními rodiči, kteří jako takoví se legitimují, ihned jim býti vydán, a jest pěstounům pouze nárok na náhradu oproti vlastním rodičům vyhrazen, který pořadem práva se vyřídí, pokud nedojde po dobrém k vyrovnání (nař. dolnorak. ze dne 16. února 1837 č. 6648 sb. z. prov. sv. 19. str. 68).

2. Poručenství.

Ředitelství nalezince zastupuje u všech dětí, které jsou jeho péči svěřeny, místo poručníkov. Nepatrné dary nalezencův, menší částky, které si tito jako mzdu za služby nebo práci nebo jiným způsobem vydělají, a roční jejich příjmy, pokud nepřevyšují roční plat za stravu dítěte, uschová jim ředitelství nalezince, spravuje je, a klade účty z nich toliko politickým úřadům. Případne-li nalezenci nemovitě neb značnější movité jmění, nechť zřídí vrchnoporučenský soud ku správě téhož poručníka; ve příčině pojištění a uložení movitého jmění šetřiti jest všeobecných předpisů zákonných. Jakmile skončí se péče ředitelství nalezince o dítě, jež bylo pod jeho dozorem, je-li nemanželské a nemá-li otce, musí se mu zříditi poručník anebo poručník již dříve jmenovaný musí býti poukázán, aby ujal se péče nad osobou poručencovou. Ředitelství má tedy neprodleně oznámiti vrchnoporučenskému soudu vystoupení každého dítěte a zároveň podati zprávu o stáří, známých rodičích neb nejbližších příbuzných dítěte, o místě, kde bylo narozeno neb nalezeno a rovněž o jmění, které mu snad připadlo.

3. Příslušný soud.

Nalezinec, který jest na útraty veřejného ústavu buď v něm nebo mimo ústav ošetřován, podléhá soudu ústavu. S tímto ustanovením srovnává se podstatně i předpis nové jurisdikční normy v § 72. 2. odst. K ustanovení poručníka a k obstarávání všech záležitostí, které přísluší po-

ručenskému úřadu, jest z pravidla povolán okresní soud (dosud i městský delegovaný, budoucně nepraktické), jehož pravomoci nezletilý co do osoby své v nesporných věcech podléhá (srovn. i § 109. 1. odst. nové jurisd. normy). Nemanželské děti nebo nalezcenci, které jsou vydržovány na útraty veřejného ústavu v něm neb mimo něj, podléhají jen po tu dobu soudu tohoto ústavu, pokud je tento zaopatřuje. Běží-li při vystoupení nemanželského dítěte neb nalezence o ustanovení poručníka a je-li známa matka nemanželského dítěte, jest soud matčin, je-li však tato neznáma, řádný soud toho okresu, v němž dítě v době, kdy se mu má zříditi poručník, má svůj pobyt, povolán k ustanovení poručníka a k obstarávání všech záležitostí, které po zákonu poručenskému úřadu náležejí (min. nař. ze dne 21. srpna 1856 č. 150 ř. z., které i budoucně zůstane v platnosti dle výslovného předpisu čl. VI. nové jurisd. normy, jenž dodává k tomu v 2. větě: Pro děti, jež jsou odevzdány v opatrování osobám bydlícím v cizozemsku, zůstane přes to soud, v jehož okrsku nalezinec leží, příslušným k ustanovením poručníka a k obstarávání všech záležitostí poručenského úřadu).

4. Domovské právo.

Nalezenci nabudou domovského práva v obci, v níž byli nalezeni; osoby, které jsou nebo byly zaopatřovány veřejným nalezcem a jichž místo narození neb nalezení jest neznámo, mají právo domovské v té obci, ve které jest dotyčný ústav (§ 19. zák. ze dne 3. prosince 1863 č. 105 ř. z.). Dle nového zák. ze dne 5. prosince 1896 č. 222 ř. z., který bude proveden r. 1901, nabude nalezenec práva domovského desítiletým pobytem v obci (§ 2 cit. z.).

Námitky.

I. Pojem.

Námitkou v nejširším slova smyslu rozumí se uvedení jakékoliv okolnosti za tím účelem, by vznesený nárok zcela neb z části, na jistý čas nebo na vždy byl odražen. I lze pak mluvit o námitkách všude tam, kde jde o vyřízení nároků buďsi jednotlivců, buďsi státu, buďsi jiných veřejných korporací a to jak v oboru řízení civilního tak i na poli práva trestního nebo správního. Leč pojem námitky v tomto smyslu nejširším nemá svého významu ani vědeckého ani praktického proto, že případy, které sem pak důsledně náležejí, jsou příliš četné a rázu nejrozmanitějšího. Přece však v řízení civilním mluví se o námitkách v tomto smyslu. Jeť zde námitkou uvedení jakékoli skutečnosti za tím účelem, aby nárok pořadem práva (cestou žaloby) vznesený byl odražen.

II. Řízení civilní.

Podle § 7 s. ř. jest námitkou všecko to, co uvede žalovaný ve své odpovědi a čím dle svého náhledu proti žalobci se může ubrániti na jistý čas nebo na vždy. Jsou tedy námitkami ve smyslu § 7. s. ř. t. zv. věcné (materiální) námitky, které přímo čelí vznesenému nároku. Obsahem jejich může býti tvrzení resp. důkaz, že nárok žalobcův buď nepovstal nebo že zanikl — anebo snaha stávající nárok ope exceptionis paralysovati, seslabiti. Dle toho dělívají se námitky na *defensiones* (obrany) a *exceptiones* (námitky v užším smyslu), což ve smyslu zákona zcela bezvýznamno jest, ježto § 7 s. ř. rozdělení toho nezná. Za to činí zákon v témž řu rozdíl mezi námitkami s účinkem odkládacím (*exc. dilatoriae*) a námitkami s mocí